

توصیف طرح مشارکت دانش آموزان در حفظ نظم و بهینه سازی مصرف انرژی

این جازندگی را تمرین نمی کنیم

اختر مخبری

مدیر مدرسه دخترانه معاد، ناحیه ۵ - مشهد مقدس

سال تحصیلی ۷۹-۷۸ بود. به دنبال تحولی کوچک بودیم که بتواند شور و حالی به فضای مدرسه بدهد. از یکنواختی بیرون بیاییم تا بچه ها بانشاط تر از قبل به مدرسه بیایند. در یک جمله، می خواستیم در مدرسه زندگی کنیم. «مشورت» با اعضای شورا و دانش آموزان اولین قدم بود.

کلاس های موضوعی

تصمیم های جالبی گرفته شد. یکی از آن ها جداسازی کلاس های عمومی و تخصصی بود. از کلاس های ریاضی و علوم شروع کردیم. هزینه ها برآورد شد. همکاری آموزش و پرورش هم قابل تقدیر بود. برای طراحی و نقاشی کلاس ها، گرافیسست خوش ذوقی فرستادند.

از آن سال، دیگر دانش آموزان برای هر درس وارد کلاس ویژه آن می شوند که دیوارهایش به صورت موضوعی و به سلیقه خودشان طراحی و نقاشی شده است. وسایل کمک آموزشی هر درس، در کمدی در خود کلاس نگه داری می شود و دیگر نیاز نیست

حال و هوای مدرسه بوی تازگی داشت. مانند نفسی تازه و عمیق آن قدر مرا سر شوق آورد که حیفم آمد حاشیه ای بر توصیف مدیر خوب و خلاق مدرسه ننویسم. بچه های مدرسه، مدیران کوچکی هستند که با اجرای برنامه هایی که به کمک معلم ها طراحی کرده اند، مهارت های زندگی را تمرین می کنند. من تحصیل در این مدرسه را یک «فرصت ویژه» می نامم؛ فرصتی برای آزمون و خطای همه آن چه باید در زندگی مدیریت شود.

مشارکت با دانش آموزان در مدیریت مدرسه، آن هم از نوع دوستانه اش، می تواند اعتماد به نفس آن ها را تقویت کند

نماینده یا معلم آن‌ها را از دفتر مدرسه به کلاس ببرند و بعد از کلاس بازگردانند. در این جا، علاوه بر دیوار کلاس‌ها، دیوارهای مدرسه هم طراحی و نقاشی شده‌اند؛ تصویرهایی از طبیعت و مطالب آموزشی که هر چند وقت یک‌بار، با توجه به برنامه‌ریزی‌های انجام شده، تغییر می‌کنند.

دانش‌آموزان مدیر

مشارکت با دانش‌آموزان در مدیریت مدرسه، آن هم از نوع دوستانه‌اش، می‌تواند اعتمادبه‌نفس آن‌ها را تقویت کند. ما طرحی اجرا کردیم تا به واسطه آن استعدادها بالقوه شناخته و شکوفا شود. آن چه دست آخر نصیبمان شد، مدرسه‌ای پر شور و نشاط است که نظم آن توسط بچه‌ها کنترل و به بهترین شکل، از انرژی‌ها استفاده می‌شود.

برای شروع، مسیر صف‌ها در حیاط مدرسه را خط‌کشی و شماره‌گذاری کردیم. هر دانش‌آموزی که وارد کلاس می‌شود، روی نیمکتی می‌نشیند که با شماره صف او یکی است. همه دانش‌آموزان بر اساس شماره ردیف خود و روزهای ماه، نماینده روز می‌شوند. برای مثال، زهره احمدی نفر پنجم دفتر کلاس، در پنجم آبان نماینده روز است. نماینده روز در کنار نماینده دائم کلاس فعالیت می‌کند.

همیار معلمان

چند نمونه از شرح وظایف او از این قرار است:
 - آماده‌سازی کلاس قبل از ورود دانش‌آموزان (کنترل نور، دما، نظافت، ابزار کمک آموزشی و...)
 - نوشتن حدیث روی تخته کلاس و خواندن آن در ابتدای هر ساعت درسی
 - نشستن در کنار دبیر و همیاری با او. بعد از تدریس نیز اولین نفری خواهد بود که درس جدید را مرور و از دانش‌آموزان سؤال می‌کند.
 - ارائه گزارش کار روزانه به نماینده دائم و تحویل کارت نماینده روز به دانش‌آموز بعدی.

چگونگی عملکرد نمایندگان روز توسط «ناظر» کنترل و در دفتری ویژه ثبت می‌شود. در پایان هر ماه، از نمایندگان روز برتر و نیز بهترین کلاس، تقدیر می‌شود و آن‌هایی که ضعیف عمل کرده‌اند، کارت اخطار دریافت می‌کنند. کسب لوح کلاس برتر، مقامی است که هر کلاس می‌کوشد با هم‌فکری و رقابت آن را حفظ کند.

در تکمیل طرح و تحقق هدف «مدیریت با محوریت دانش‌آموز»، ماهی یک‌مرتبه اداره امور مدرسه از

مدیریت تا خدمت‌گزاری، به نمایندگان برتر روز محول می‌شود. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های طرح این است که دانش‌آموز توانایی‌های خودش را به آزمون می‌گذارد و در واقع حضور فعالش را ثابت می‌کند. بی‌شک در آینده، وقتی عهده‌دار مسئولیت‌های سنگین شود، این تجربه به کمک او خواهد آمد. مدرسه برای او فضای آزمون و خطای ایمنی را فراهم می‌کند.

جهاد اقتصادی

یکی دیگر از نتایج خوب این طرح، صرفه‌جویی و مصرف بهینه انرژی‌هاست. نماینده روز با کنترل دما و نور کلاس، بازوبسته کردن به موقع پنجره‌ها و نگهداری از وسایل کمک آموزشی که با کمک بچه‌ها انجام می‌شود، هزینه‌ها را پایین می‌آورد. اولیای دانش‌آموزان می‌گویند از سال تحصیلی ۱۳۷۹، بعد از اجرای این طرح، فرزندانشان مصرف انرژی در خانه را هم مدیریت می‌کنند.

طرح «مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه» در این چند ساله آن قدر خوب جا افتاده است که اگر روزی قرار باشد گروهی از آموزش و پرورش یکی از شهرستان‌ها از مدرسه بازدید کنند، کافی است این موضوع به اطلاع دانش‌آموزان برسد. ظرف نیم ساعت، دبیران از میان دانش‌آموزان داوطلب، گروهی را انتخاب می‌کنند تا کنترل نظم و نظافت مدرسه را در اختیار بگیرند. ما به دانش‌آموزان می‌آموزیم انضباط کسب کردنی است نه کسر کردنی.

رضا معتمدی